

Fotografie

BESPREKING CUNY JANSSEN: THERE WAS A CHILD WENT FORTH

Groot, The Netherlands 2016

Toen de nog jeugdige Amsterdams kunstenaar Cuny Janssen in 2002 de tweede prijs won van de prestigieuze Prix de Rome, vertelde ze dat zij het onderwerp van haar fotografie voor – niet minder dan – de rest van haar leven al had bepaald. Kinderen over de hele wereld wilde ze fotograferen, in de omgeving waarin zij leven. Inmiddels zijn we vijftien jaar verder, heeft Janssen (42) de continenten bereisd en is zij zelf moeder geworden. En is ze trouw gebleven aan haar destijds zo stellig geformuleerde missie.

Haar nieuwste project, samen gebracht in het uit drie boeken bestaande *There Was a Child Went Forth*, lijkt weinig avontuurlijk in vergelijking met haar eerdere reizen naar vluchtelingenkampen in Macedonië, eenzame gebuchten op Amerikaanse prairies, kampen van Roma in Napels en dromerige stille Japanse eilanden. Amsterdam. Gekroel van rolkoffermenners langs de grachten, toeristen posierend bij kunststoffen I Amsterdam-sculpturen, getapte Jordanezen, baardige hipsters, – er vielen nogal wat clichés te vermijden. Daarin is Janssen wonderwel geslaagd. Zoals zij kinderen portretteert, zo presenteert ze de hoofdstad – op geheel eigen, onnavolgbare wijze. Welke modes

de stad ook overspoelen, Janssen vindt een soevereine kern. Haar portretten in *There Was a Child Went Forth* (de titel is ontleend aan een gedicht van de Amerikaanse dichter Walt Whitman) zijn in zekere zin vertrouwd en tegelijk radicaal anders dan we van haar gewend zijn. Gebleven zijn de zorgvuldige blik waarmee ze de kinderen observeert, haar vermogen om hun karakteristieken (een houding, een gebaar, een intense dan wel dromerige blik) op de foto te vangen en ze tot intrigerende, enigszins geheimzinnige individuen te maken. Niet voor niets doen veel van haar vroegere portretten denken aan renaissancistische beeltenissen van heiligen.

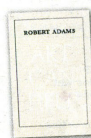
Het gebruik van een technische camera vergt geduld van model én fotograaf, omdat de tweede het toestel secuur moet instellen voor elke opname en de eerste niet anders kan dan die tijdroevende bezigheden lijdzaam af te wachten. Het voordeel van deze werkwijze is dat het model zich op zijn gemak voelt, het masker van de pose laat vallen (zo tegenovergesteld aan de selfie) en de fotograaf een blik in het hart gunt.

Iedereen kent het resultaat van die doeltreffend toegepaste traagheid uit het werk van de oppermeester in de portretfotografie: Rineke Dijkstra. De Amerikaanse Sally Mann gebruikte een enigszins vergelijkbare oude platencamera om het leven van haar opgroeiende kinderen op ongekend intieme wijze vast te leggen. Janssen gebruikt de technische om-

Kinderen fotografeerde
Cuny Janssen altijd al.
Maar nog nooit zo dichtbij,
in haar eigen stad, op zoek
naar die blik in het hart.

Door Arno Haijtema Foto's Cuny Janssen

Kinder spel

De ogen van Rembrandt

De internationaal hoog aangeschreven Amerikaanse fotograaf Robert Adams wijdt in zijn nieuwe bundel *Art Can Help* een van zijn essays aan Cuny Janssen. Hij bespreekt een dubbelportret van Janssens dochter en de grootmoeder van haar kind: Het meisje heeft de ogen van Rembrandt; het gezicht van de grootmoeder

herinnert hem aan 'veel wat prachtig is in Hollandse portretten'. Janssens naam prikt tussen die van fotografen als Julia Margaret Cameron, Dorothea Lange en Garry Winogrand.

Robert Adams: *Art Can Help*, Yale University Press, \$ 25.

Vondelpark, Amsterdam 2013

slachtige apparatuur nu ook in dynamische omstandigheden. Op de cover van een *There Was a Child Went Forth* zijn twee meisjes geconcentreerd bezig een dode rat, neergelegd op de spade waarmee een diertjesgraf is gegraven, ter aarde te bestellen. Op andere foto's wroeten kinderen in de aarde van een kruidentuinje, doen een spel op een veld in het park, krijten tekeningen en sommigen op een schoolbord.

Janssen heeft voor dit project de afgelopen jaren veelvuldig gewerkt op de basisschool van haar (niet als zodanig herkenbare) kinderen; een 'vrije', antroposofische school waar veel aandacht is voor natuurbeleving, samsenspel en persoonlijke ontwikkeling. Aspecten in het onderwijs die zij dankbaar benut in haar foto's, en op veel minder zoetsappige wijze dan de door sommigen als soft beschouwde antroposofische inslag doet vermoeden. Zoals de kinderen met elkaar spelen en leren, zonder waarneembaar aanwezigte volwassenen in hun omgeving, genieten ze niet alleen een grote persoonlijke vrijheid maar lijken ze ook nogal op zichzelf en elkaar aangewezen.

Sommige foto's dragen ook een zekere dreiging in zich. Een feestvret met een draak (in feite een lange lap stof waaronder een rij kinderen schuilt) roept behalve vrolijke associaties verrassenderwijs ook sombere gedachten op over de macabere verkiezingspartij van de Ku Klux Klan, of de terreurdreiging in Europa. Een uitje naar een boerderij, waar-

Bergen, 2016

bij een klasje is samengeperst in een veevagen achter een tractor, heeft ondanks de weidse omgeving iets benauwends, alsof het vluchtelingen of gedeporteerden betreft. De beelden zijn voor meer uitleg en associaties vatbaar – wat ze, ook al omdat ze niet worden vergezeld van bijschriften, raadselachtig en minder eenduidig maakt dan reportagefotografie. Janssen richt haar lens niet op de

drukte, maar juist op de rust, die ook in de grote stad te vinden is. In parken, onder treurwilgen langs vaarten en grachten, in de schaduw van een oude eik op het Weteringcircuit waar de trams langsgieren. De stadsfoto's wisselen de beelden af met die van de kinderen, zodat je als kijker hun leefstijl wordt binnengezogen. De stadsgezichten zijn minder idyllisch dan de schouwvare, ongerepte landschappen die Janssen

in eerdere boeken publiceerde. Doorleefder – volwassener, zou je kunnen zeggen, als die term op landschap van toepassing kan zijn.

Interessante fotografie geeft behalve het onderwerp ook iets weer van de ziel van de fotograaf en dat lijkt in het geval van *A Child...* opnieuw aangetoond.

Janssens wat argeloos begonnen missie is uitgedroogd tot een diepgrijpende reflectie op het kinderleven in de moderne stad. Dat is speels, zeker, maar niet zonder gevaren en dreigingen. Een besef dat iedere ouder onder ogen moet zien – de fotograaf klaarblijkelijk niet het minst. Haar zorgen werpen een melancholiek licht over het leven dat aanvankelijk zo puur en zorgeloos leek.

Het drieliuk van Cuny Janssen is gedrukt bij LenoirSchuring in Amsterdam, dat voor deze uitgave een eervolle vermelding verdient. Zo genuanceerd en met diepte gedrukt, verdient eigenlijk elke foto het om te worden ingelijst. Zozeer dat je je haast afvraagt waarom je nog een originele, veel duurdere print zou aanschaffen. Een reden zou kunnen zijn dat je het niet over je hart kunt verkrijgen het ritme en de balans van de boeken teniet te doen door er één foto uit te halen.

Cuny Janssen: *There was a Child Went Forth*. Ontwerp Meeus-ontwerpt. Snoeck Verlag, € 107.